

Lausuntopyyntö VN/24836/2023

Asiakasmaksuasetuksen muutokset

Lausuntopyyntö

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoa ns. asiakasmaksuasetukseen ehdotetuista muutoksista. Asiakasmaksuihin tehtäisiin säännönmukaiset indeksitarkistukset, minkä lisäksi eräitä maksuja ehdotetaan hallitusohjelmaan perustuen korotettavaksi 10 prosentilla. Korotukset painottuisivat erikoissairaanhoidon maksuihin. Korotukset tulisivat voimaan vuoden 2024 alusta.

Indeksitarkistuksissa käytetään tarkistusvuodelle, eli tässä tapauksessa vuodelle 2023, vahvistettua kansaneläkeindeksin pistelukua, joka on 1805. Kansaneläkeindeksin pisteluku vuonna 2021 oli 1639, jolloin asiakasmaksulainsäädäntöön tehtiin edellisen kerran indeksitarkistuksia. Vuonna 2023 pisteluku on siis noin 1,1-kertainen vuoteen 2021 verrattuna, eli kahdessa vuodessa nousua on ollut noin 10 prosenttia.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan toteutetaan erikoissairaanhoidon painottaen asiakasmaksujen maltillinen korottaminen mahdollisimman oikeudenmukaisesti lisäämättä eriarvoisuutta sekä siten, etteivät maksut muodostu esteeksi palveluiden saamiselle. Lisäksi yhtenäistetään terveydenhuollon asiakasmaksut kansallisesti. Hallitusohjelman mukaan muutoksilla tavoitellaan yhteensä 50 miljoonan euron sopeutusta julkiseen talouteen vuodesta 2025 alkaen.

Asiakasmaksuihin ehdotetut korotukset lisääisivät hyvinvointialueiden saamia maksutuottoja noin 26,9 miljoonalla eurolla vuodessa.

Ehdotetuista korotuksista huolimatta asiakasmaksujen voidaan katsoa säilyvän edelleenkin kohtuullisella tasolla. Korotukset saattaisivat silti lisätä niiden pienituloisten asiakkaiden määrää, joille asiakasmaksut aiheuttavat merkittävää taloudellista kuormitusta. Korotukset kohdistuisivat kuitenkin pääosin erikoissairaanhoidon, jossa asiakkaiden tulojakauma on tasaisempi kuin perusterveydenhuollossa.

Keski-Suomen hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausua rahoituslain muutoksesta ja esittää seuraavan lausunnon.

Lausunnonantajan lausunto

- Esitetyt asiakasmaksuasetuksen mukaiset indeksikorotukset ovat ymmärrettäviä. Indeksikorotuksia suurempia tasokorotuksia asiakasmaksuihin ei tule tehdä.*
- Asiakasmaksujen korotuksen laskennallista vaikutusta maksutulojen kertymään ei tule täysimääräisesti vähentää hyvinvointialueiden yleiskatteisesta rahoituksesta.*

Tarkemmat perustelut

Hallitusohjelman mukaisella asiakasmaksujen muutoksella tavoitellaan julkisen talouden sopeutusta.

Asetusmuutokseen liittyvässä muistiossa on arvioitu esitettyjen muutosten vaikutusta. Arvion mukaan mm. asiakasmaksuihin ehdotetut korotukset lisäävät hyvinvointialueiden saamia maksutuottoja noin 26,9 miljoonalla eurolla vuodessa. Hallitusohjelman mukaisesti julkista taloutta tulisi sopeuttaa vähentämällä vastaavan suuruinen määrä hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rahoituksen momentilta 28.89.31.

Esitetystä vaikutusten arvioinnissa ei huomioida tai ainakaan kuvata muita esitetystä muutoksesta johtuvia maksutuottojen kertymään vaikuttavia tekijöitä hyvinvointialueiden näkökulmasta. Maksutuottojen todelliseen kertymään vaikuttaa myös terveydenhuollon maksukatto, jonka rajaan ei esitetä vastaavaa muutosta kuin asiakasmaksuihin ja joka todennäköisesti leikkaisi osan korotusten vaikutuksesta hyvinvointialueiden tulokertymään. Myös perustelumuistiossa todetaan asia sarjahoidon maksujen vaikutusten arvioinnin yhteydessä: ”Asiakasta suojaisi myös asiakasmaksulain mukainen maksukatto, joka tulisi ehdotettujen korotusten myötä nopeammin täyteen”. Maksujen korotukset todennäköisesti lisäävät myös hyvinvointialueiden asiakasmaksuista johtuvien luottotappioiden määrää. Näistä syistä johtuen todellinen maksukertymä hyvinvointialueille ei olisi yhtä suuri kuin laskennallinen arvio maksujen korotuksista.

Jos samaan aikaan hyvinvointialueiden yleiskatteisesta rahoituksesta vähennetään täysimääräisesti arvioitu maksujen korotuksen vaikutus maksutuottoihin, on yhtälö hyvinvointialueen kannalta negatiivinen. Hyvinvointialueiden rahoitusta vähennetään enemmän kuin maksujen korotukset todellisuudessa lisäävät maksukertymää.

Hyvinvointialueiden rahoituksen vajetta suhteessa niille annettuihin lainsäädännön velvoitteisiin ei tule tällaisella ratkaisulla entisestään kasvattaa.

Tavoiteltu julkisen talouden sopeutus toteutuisi sen myötä, että hyvinvointialueiden olisi tiukan alijäämänkattamisvelvollisuuden vuoksi välttämätöntä sopeuttaa rahoituksen vähenemä muusta toiminnastaan.